

ข้อมูลคำถาม-คำตอบที่พบบ่อยจากคลินิกให้คำปรึกษา
การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕
ครั้งที่ ๓ : วันพุธที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. และ
ครั้งที่ ๔ : วันพุธที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๖.๓๐ น.
ผ่านระบบออนไลน์

.....

กลุ่มคำถามที่ ๑: การจัดทำประกาศ เรื่อง ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับติดต่อหน่วยงานตามมาตรา ๑๐ และการจัดทำคำสั่ง เรื่อง ระบบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๑๖

๑. เรื่องปรับปรุงประกาศ/คำสั่งตามมาตรา ๑๐ และ ๑๖

- หากคณะรัฐมนตรีประกาศวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๖ แล้ว และหน่วยงานจะปรับปรุงประกาศ/คำสั่งตามมาตรา ๑๐ และ ๑๖ หน่วยงานจะต้องมีคำสั่งยกเลิกประกาศ/คำสั่งเดิมที่เคยออกไปแล้วหรือไม่ รวมถึงหากหน่วยงานมีการปรับช่องทางหรือระบบต่าง ๆ ในอนาคตจะต้องมีคำสั่งยกเลิกประกาศ/คำสั่งเดิมหรือไม่

คำตอบ หากประกาศ/คำสั่งสอดคล้องตามมาตรฐานอยู่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องแก้ไขหรือปรับปรุง (แต่สามารถทำเพิ่มก็ได้ ไม่มีข้อห้ามแต่อย่างใด) สำหรับกรณีที่ช่องทางหรือระบบมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลง ต้องแก้ไขประกาศ/คำสั่ง ทั้งนี้ ขอเสนอแนะให้ปรับปรุงทั้งฉบับ คือ มีการยกเลิกฉบับเดิมไปด้วยและเพิ่มเติมข้อมูลปัจจุบันไปด้วย จะเหมาะสมกว่าการแก้ไขทีละจุดทีละแห่งเพื่อที่ประชาชนจะได้ไม่สับสน หรือเปิดผิดฉบับและส่งผิดช่องทาง (เช่น สืบค้นเจอฉบับเก่าที่ยังไม่เป็นปัจจุบัน)

- หน่วยงานที่ตั้งในส่วนภูมิภาคควรยกเลิกประกาศของตนเอง และใช้ประกาศเดียวกับของจังหวัดหรือไม่
- คำตอบ** ไม่จำเป็นต้องยกเลิกประกาศของตนเอง โดยควรมุ่งเน้นที่ความสะดวกของประชาชนเป็นหลัก (เช่น ถ้าประกาศฉบับใหญ่ของจังหวัดมีการรวมไว้หลายหน่วยงาน หลายช่องทางมากจนประชาชนสืบค้นได้ยาก ก็สามารถมีประกาศฉบับแยกของหน่วยงานภายใต้สังกัดจังหวัดหรือภูมิภาคที่หัวหน้าหน่วยงานนั้นเป็นผู้ลงนามได้) อย่างไรก็ตาม หากช่องทางขัดหรือแย้งกันก็ควรยกเลิก หรือปรับแก้ไขให้สอดคล้องกัน

- ถ้าหน่วยงานต้นสังกัดจะเพิ่มเติมประกาศฯ ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ ฯ โดยจะเพิ่มเติมหน่วยงานในสังกัดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สามารถเพิ่มเติมได้ทันทีหรือต้องรอความชัดเจนฯ อีกครั้ง

คำตอบ แม้ว่าหน่วยงานต้นสังกัดมีประกาศที่รวบรวมช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ของหน่วยงานในสังกัดแล้ว หน่วยงานในสังกัดสามารถประกาศเพิ่มเติมและเผยแพร่ในเว็บไซต์ของตนเองได้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้น อย่างไรก็ตาม การประกาศช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ของหน่วยงานในสังกัดจะต้องเป็นข้อมูลเดียวกับการประกาศช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ของหน่วยงานต้นสังกัด

- กรณีที่หน่วยงานต้นสังกัดประกาศช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ ของหน่วยงานในสังกัดแล้ว เมื่อมีหน่วยงานในสังกัดขอแก้ไขข้อมูลช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ หน่วยงานต้นสังกัดจะต้องออกประกาศใหม่เพื่อแก้ไขในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง ทุกครั้งใช่หรือไม่

คำตอบ ใช่ โดยหลักแล้วทุกหน่วยงานต้องมีประกาศช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ อย่างน้อยคือระดับกรม ดังนั้นหากหน่วยงานใดมีหน่วยงานย่อยจำนวนมาก แม้จะจำเป็นต้องประกาศช่องทางของหน่วยงานทั้งหมดในประกาศตามมาตรา ๑๐ แต่สามารถบริหารจัดการได้ ตัวอย่างเช่น

- ยินยอมให้หน่วยงานย่อยออกประกาศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยอาจเป็นรายหน่วยงาน หรือเป็นหมวดหมู่ก็ได้ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมช่องทางก็ให้แจ้งมายังส่วนกลางเพื่อ update ด้วย
- จำกัดช่องทางในประกาศของหน่วยงานต้นสังกัดเท่าที่จำเป็น เพื่อลดปัญหาการแก้ไขรายละเอียดในภายหลัง
- ฯลฯ ตามที่หน่วยงานหรือผู้บริหารเห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความสะดวกของประชาชนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ หน่วยงานจะต้องทำความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ว่า ถึงแม้ประชาชนจะส่งหรือยื่นเรื่องมาผิดช่องทาง เพราะไปตรวจสอบหรือสืบค้นมาจากประกาศฉบับเดิม (กรณีมีการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศ) เจ้าหน้าที่ทุกคนย่อมมีหน้าที่ตามมาตรา ๑๐ วรรคสอง ในการส่งเรื่องต่อไปยังช่องทางหรือหน่วยงานที่ถูกต้องโดยเร็วเพื่อเป็นการบริการประชาชน และไม่ให้เกิดความเสียหายแก่กิจการของผู้ยื่นคำขอหรือส่งเรื่องมาทางอิเล็กทรอนิกส์

๒. การจัดทำคำสั่งตามมาตรา ๑๖ กรณีหน่วยงานมีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กับกระดาษ หรือใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์สำรองเพียงบางกอง ไม่ได้ใช้ทุกคน ทุกกองในหน่วยงาน จะต้องระบุในคำสั่งนี้หรือไม่ หรือต้องเลือกระบุเฉพาะระบบที่รองรับการทำงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้แล้ว ๑๐๐% เท่านั้น

คำตอบ เจตนารมณ์ของมาตรา ๑๖ คือการกำหนดระบบภายในของหน่วยงาน โดยจะถือว่าผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานผ่านระบบที่ระบุนั้น เป็นการชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นสามารถระบุชื่อระบบดังกล่าวของหน่วยงานได้เลย

๓. คำสั่งตามมาตรา ๑๖ ถ้าไม่จัดทำเป็นคำสั่งแต่จะทำการเป็นประกาศได้หรือไม่

คำตอบ หากออกเป็น “ประกาศ” อาจหมายถึงการประกาศออกไปข้างนอกให้ประชาชน บุคคลภายนอก รับทราบโดยทั่วกัน ในขณะที่ “คำสั่ง” จะไม่ใช่เป็นการทั่วไป (ไม่ใช้กับประชาชน) แต่จะใช้เฉพาะกับบุคลากรในหน่วยงานที่อยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของหัวหน้าส่วนราชการนั้น อย่างไรก็ตาม สามารถออกเป็นประกาศหรือคำสั่งก็ได้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของหน่วยงาน ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นสำคัญ

๔. ตามมาตรา ๒๐ กำหนดให้หน่วยงานจัดทำประกาศ/คำสั่งตามมาตรา ๑๐ และ ๑๖ ภายใน ๙๐ วัน หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติแนวทางวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๖ หากตอนนี้หน่วยงานยังไม่ได้ดำเนินการ ก็ถือว่าไม่ได้ผิดกฎหมายใช่หรือไม่

คำตอบ ไม่ผิดกฎหมาย เพียงแต่หน่วยงานจะต้องรับผลของกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๒๐ วรรคสอง และมาตรา ๒๑ วรรคสาม กล่าวคือ ประชาชนสามารถส่งคำขออนุญาตหรือติดต่อผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐก็ได้ รวมทั้งจะแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ก็ถือว่าชอบด้วยกฎหมาย

กลุ่มคำถามที่ ๒: กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยตาม มาตรา ๑๓

๕. หน่วยงานภูมิภาคและท้องถิ่นต้องจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) หรือไม่

คำตอบ หน่วยงานภูมิภาคและท้องถิ่นไม่ต้องจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) โดยขอให้หน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์ และจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) แต่เพียงผู้เดียวไปก่อน ดังนั้นในขั้นแรกขอให้หน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้จัดทำประกาศไปก่อน โดยสามารถสอบถาม/รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้กรมอนามัยเป็นผู้ออกประกาศฉบับเดียว และแจ้งเวียนให้ท้องถิ่นทราบ เว้นแต่หน่วยงานภูมิภาคและท้องถิ่นมีการออกกฎระเบียบ/ข้อบัญญัติที่กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงเอกสารโดยเปิดเผย กรณีนั้นหน่วยงานผู้จัดทำกฎระเบียบ/ข้อบัญญัตินั้น ต้องจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) โดยสรุปคือ ถ้าเป็นงานที่ได้รับมอบอำนาจ ขอให้หน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้ออกประกาศ แต่งงานไหนที่เป็นงานของภูมิภาคและท้องถิ่น และได้มีการกำหนดเป็นกฎระเบียบขึ้นเอง โดยกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตต้องแสดงใบอนุญาตในที่เปิดเผย กรณีนี้จะต้องจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑)

๖. ในการออกประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) หากหน่วยงานยอมรับการแสดงใบอนุญาต/เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทุกกรณีตามมาตรา ๒๑ วรรคท้าย จะต้องออกประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) หรือไม่

คำตอบ หน่วยงานยังมีหน้าที่ต้องออกประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) ตามปกติตามมาตรา ๒๑ วรรค ๑ ซึ่งจะทำให้ได้รับประโยชน์จากร่างตัวอย่างประกาศด้วย (เช่น ร่างข้อ ๔ เรื่องขนาดและความละเอียดของการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์) รวมทั้งหากไม่ออกประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) อาจได้รับผลทางกฎหมายจาก มาตรา ๒๒ วรรค ๒ พ.ร.บ. หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายฯ ด้วย

๗. หากระบบหรือฐานข้อมูลสำหรับเปิดเผยข้อมูลการอนุญาตตามมาตรา ๑๓(๒) ยังไม่สมบูรณ์ ยังไม่ต้องจัดทำประกาศวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา ๑๓(๑) ได้หรือไม่ เนื่องจากประกาศจำเป็นต้องระบุช่องทางการเข้าถึงฐานข้อมูลหรือระบบตามมาตรา ๑๓(๒)

คำตอบ มาตรา ๑๓(๑) คือการจัดทำประกาศ ในขณะที่มาตรา ๑๓(๒) คือการจัดทำระบบ/ฐานข้อมูลการอนุญาตสำหรับให้ประชาชนสืบค้นได้ทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ต้องเดินทางไปตรวจสอบใบอนุญาตที่ต้องเปิดเผย ณ สถานที่ประกอบการของผู้รับใบอนุญาต ซึ่งเป็นคนละส่วนกัน ดังนั้นจึงสามารถจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาก่อนได้ ขณะเดียวกันก็สามารถพัฒนาระบบ/ฐานข้อมูลสำหรับเปิดเผยข้อมูลการอนุญาตตามมาตรา ๑๓(๒) ให้สมบูรณ์ในภายหลังได้

๘. หากจัดทำประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) แล้ว แต่ระบบหรือฐานข้อมูลสำหรับเปิดเผยข้อมูลการอนุญาตตามมาตรา ๑๓(๒) ยังไม่สมบูรณ์ จะมีผลอย่างไร

คำตอบ จะมีผลตามมาตรา ๒๑ วรรค ๒ หน่วยงานจะต้องจัดส่งข้อมูลการอนุญาตให้แก่ผู้ร้องขอจนกว่าฐานข้อมูลตามมาตรา ๑๓(๒) จะแล้วเสร็จ (มาตรา ๒๑ เป็นบทเฉพาะกาลในการเร่งรัดการดำเนินการตามมาตรา ๑๓) โดยหน่วยงานสามารถจัดทำฐานข้อมูลในรูปแบบที่ง่ายที่สุดได้ เช่น การจัดทำในรูปแบบไฟล์ excel ที่มีการเปิดเผยข้อมูลเช่นเดียวกับข้อมูลที่เปิดเผยในใบอนุญาตกระดาษ

๙. หากไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเท่ากับว่าประกาศตามมาตรา ๑๓(๑) ไม่มีผลทางกฎหมายใช่หรือไม่ และจะมีผลอย่างไร

คำตอบ ใช่ ประกาศจะยังไม่มีผลทางกฎหมายจนกว่าจะประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยจะมีผลตามมาตรา ๒๑ วรรค ๓ ผู้รับอนุญาตจะแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างใดก็ได้จนกว่าจะประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑๐. ประกาศตามมาตรา ๑๓ (๑) หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล หน่วยงานจะต้องแจ้งยกเลิกในราชกิจจานุเบกษา และอัปเดตข้อมูลและนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช่หรือไม่

คำตอบ ไม่ต้องยกเลิกก่อนแล้วทำใหม่ แต่ทำฉบับใหม่ส่งไปลงราชกิจจานุเบกษาได้เลย (โดยมีข้อที่ยกเลิกฉบับเดิม) แต่ก็ไม่เป็นการห้ามหากจำเป็นต้องยกเลิกก่อน (เช่น วิธีการที่ระบุไม่สามารถตรวจสอบได้แล้ว) ซึ่งก็จะส่งผลให้ประชาชนแสดงแบบไหนวิธีการใดก็ได้ตามมาตรา ๒๑ วรรคท้าย

๑๑. ขอให้ช่วยอธิบายเจตนารมณ์ที่ต้องนำประกาศตามมาตรา ๑๓ (๑) ไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำตอบ เนื่องจากหน้าที่แสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยนั้นถูกบัญญัติไว้ในกฎหมาย ประกอบกับเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และเพื่อความชัดเจนและความสะดวกในการตรวจสอบ/ค้นหาของประชาชน

๑๒. ตามมาตรา ๑๓ วรรคท้าย การออกกฎกระทรวงกำหนดให้ต้องทำเป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หมายถึงอย่างไร และแต่ละหน่วยงานต้องเป็นผู้ออกหรือไม่

คำตอบ ในเบื้องต้นตามมาตรา ๑๓ กำหนดให้หน่วยงานผู้อนุญาตสามารถออกประกาศกำหนดวิธีการแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ตาม (๑) เฉพาะสำหรับใบอนุญาตและเอกสารหลักฐานที่ออกตามกฎหมายในความรับผิดชอบของตน แต่ในกรณีที่ประกาศต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน หรืออาจก่อความสับสนแก่ประชาชน หน่วยงานกลางก็สามารถเสนอออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง เพื่อกำหนดวิธีการกลางที่ประชาชนสามารถแสดงใบอนุญาตโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ทุกประเภทใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่นใด

๑๓. การประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีวิธีการดำเนินการอย่างไร

คำตอบ โดยปกติจะหน่วยงานเจ้าของร่างกฎหมายจะดำเนินการประสานกับกลุ่มงานราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แต่ในระยะแรกหน่วยงานต้นสังกัดอาจมีการพิจารณาเพื่อรวบรวมประกาศของหน่วยงานในสังกัดสำหรับนำไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งอาจช่วยอำนวยความสะดวกต่อหน่วยงานในสังกัดได้

๑๔. ขอทราบแนวทางการจัดทำฐานข้อมูลตามมาตรา ๑๓(๒)

คำตอบ มาตรา ๑๓ กรณีเฉพาะใบอนุญาตที่ต้องแสดงในที่เปิดเผย หลักการในการจัดทำฐานข้อมูลคือการนำข้อมูลต่าง ๆ มาบันทึกใส่เข้าไปในระบบคอมพิวเตอร์ และบันทึกในลักษณะที่สามารถสืบค้น/ใช้ข้อมูลได้โดยง่าย ซึ่งในเบื้องต้นหน่วยงานได้มีการใช้โปรแกรมเหล่านี้อยู่แล้ว วิธีการที่แนะนำคือเมื่อหน่วยงานออกใบอนุญาตที่ต้องแสดงในที่เปิดเผย ก็บันทึกข้อมูลในไฟล์ excel สำหรับข้อมูลที่ต้องปรากฏในใบอนุญาตกระดาชอยู่แล้ว เช่น เลขที่ใบอนุญาต ผู้ได้รับอนุญาต วันหมดอายุ ฯลฯ ซึ่งภูมิภาคและท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ทันที และสามารถส่งฐานข้อมูลชุดนี้มาอัปเดตกับหน่วยงานส่วนกลางซึ่งจะเป็นผู้รวบรวมฐานข้อมูลใหญ่ต่อไป นอกจากนี้หน่วยงานสามารถทำให้เป็นข้อมูลเปิด

สาธารณะผ่านระบบกลาง เช่น ระบบ data.go.th ของ สพร. โดยหน่วยงานสามารถนำข้อมูลมาเปิดเผยผ่านระบบดังกล่าวได้ โดยไม่จำเป็นต้องพัฒนาฐานข้อมูลเอง ทั้งนี้ สามารถประสาน สพร. ได้ที่ DGA Contact Center หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๖๑๒ ๖๐๖๐ ดังนั้นการจัดทำฐานข้อมูลจะช่วยให้หน่วยงานผู้ออกเอกสาร หน่วยงานผู้ใช้เอกสาร รวมถึงประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้โดยง่าย (หากหน่วยงานต้นทางผู้ออกเอกสารไม่ได้มีการจัดทำฐานข้อมูล และมีหน่วยงานปลายทางผู้ใช้เอกสารติดต่อมาสอบถาม หน่วยงานผู้ออกเอกสารจะไม่มีข้อมูลสำหรับนำมายืนยันกับหน่วยงานปลายทาง) นอกจากประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารแล้ว หน่วยงานจะมีข้อมูลสำหรับรายงานผู้บริหาร เช่น จำนวนผู้ขอรับใบอนุญาตเฉลี่ยต่อเดือน/ต่อปี ช่วงใดมีผู้ขออนุญาตมากน้อย นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายต่าง ๆ ได้

๑๕. การจัดทำฐานข้อมูลตามมาตรา ๑๓(๒) เป็นการดำเนินการเฉพาะใบอนุญาตที่กฎหมายกำหนดให้ต้องแสดงไว้ในที่เปิดเผยใช่หรือไม่

คำตอบ ใช่ อย่างไรก็ดี สำหรับใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่หน่วยงานต้นทางเป็นผู้ออก โดยหลักหน่วยงานปลายทางย่อมสามารถติดต่อเพื่อขอให้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้อยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้การติดต่อระหว่างหน่วยงานสามารถกระทำด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ หน่วยงานปลายทางจึงสามารถติดต่อหน่วยงานต้นทางที่ออกใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานใด เพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้ ไม่ว่าจะติดต่อไปด้วยวิธีปกติหรือด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม หน่วยงานต้นทางผู้ออกเอกสารจึงควรเตรียมฐานข้อมูลของใบอนุญาตต่าง ๆ เพื่อให้พร้อมตรวจสอบและแจ้งผลการตรวจสอบให้หน่วยงานปลายทางผู้ใช้เอกสารที่ร้องขอมาทราบด้วย

กลุ่มคำถามที่ ๓ : ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์

๑๖. ถ้าเคยลงทะเบียนอีเมลไปแล้ว แต่มีการเปลี่ยนชื่ออีเมลให้ถูกต้องตามระเบียบสารบรรณ ทาง สพร. จะเป็นผู้อัปเดตชื่ออีเมลใหม่ในเว็บ สพร. เอง หรือหน่วยงานต้องแจ้งชื่ออีเมลใหม่ไปยัง สพร.

คำตอบ สามารถประสาน สพร. เพื่อ rename account ได้ที่ DGA Contact Center หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๖๑๒ ๖๐๖๐

๑๗. กรณีที่หน่วยงานยังไม่มีอีเมล สามารถแจ้ง สพร. เพื่อสร้างอีเมลพร้อมกับลงทะเบียนอีเมลได้เลยใช่หรือไม่ หรือหน่วยงานจะต้องสร้างอีเมลใหม่เอง และนำไปลงทะเบียนอีเมลกับ สพร. ในภายหลัง

คำตอบ สพร. มีบริการอีเมลสำหรับหน่วยงานภาครัฐ แต่เนื่องจากปัจจุบัน (มกราคม ๒๕๖๖) สพร. ได้ให้บริการอีเมลเต็มโควตาที่รองรับได้แล้ว อย่างไรก็ตาม หน่วยงานยังคงสามารถแจ้งความประสงค์มาได้ โดยในเบื้องต้น หากเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถขอรับอีเมลจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น หากเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคอาจขอรับอีเมลจากหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางได้ เนื่องจากหน่วยงานส่วนกลางส่วนใหญ่จะมีการให้บริการอีเมลกับหน่วยงานในสังกัดอยู่แล้ว และเมื่อหน่วยงานได้รับอีเมลเรียบร้อยแล้วสามารถนำอีเมลดังกล่าวมาลงทะเบียนกับ สพร. ได้ โดยสามารถประสานมาที่ DGA Contact Center หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๖๑๒ ๖๐๖๐

๑๘. การสร้าง auto reply mail แจ้งตอบกลับผู้ยื่นคำขอ/ประชาชน เป็นวิธีการที่เหมาะสมและสามารถทำได้หรือไม่

คำตอบ สามารถทำได้ และควรจะมีการแจ้งเลขทะเบียนรับและเบอร์ติดต่อเจ้าหน้าที่สารบรรณหรือผู้รับผิดชอบในข้อความ auto reply mail นั้นได้ เพื่อให้ผู้ยื่นคำขอสามารถประสานเพื่อติดตามเรื่องได้

กลุ่มคำถามที่ ๔ : วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

๑๙. มาตรฐาน สพร. ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ คือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี ใช้หรือไม่ และหน่วยงานจะต้องเตรียมความพร้อมอย่างไร

คำตอบ วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์จะมีการแบ่งเป็นระยะเริ่มต้นและระยะต่อ ๆ ไป (มาตรา ๑๙) โดยในระยะเริ่มต้นจะเสนอคณะรัฐมนตรีภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยมาตรฐาน สพร. ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ จะมีการปรับปรุงให้สมบูรณ์สำหรับเป็นวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ดี จากการรับฟังความคิดเห็นต่อมาตรฐานฯ ในช่วงที่ผ่านมาพบว่า ควรจะมีมาตรฐานสำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อมในระดับเริ่มต้นแยกจากหน่วยงานที่มีความพร้อมในระดับมาตรฐาน ดังนั้น ๔ หน่วยงานจึงร่วมกันจัดทำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ระยะเริ่มต้น สำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อมระดับเริ่มต้นและระดับมาตรฐานเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี โดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อมระดับเริ่มต้น จะเหมือนกับมาตรฐาน สพร. ว่าด้วยแนวปฏิบัติกระบวนการทางดิจิทัลภาครัฐ โดยมีการปรับรูปแบบให้มีรายละเอียดคำอธิบายมากขึ้น จะเป็นแนวปฏิบัติที่ไม่ซับซ้อน สามารถใช้เครื่องมือที่ทุกหน่วยงานมีอยู่ในการดำเนินการได้ สำหรับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อมระดับมาตรฐาน เป็นร่างมาตรฐานใหม่ที่ สพร. ได้จัดทำขึ้น โดยจะเป็นแนวปฏิบัติสำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อมมากขึ้น มีระบบการให้บริการต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชัน หรือ โซเชียลมีเดีย ต่างๆ ซึ่งวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสองฉบับจะช่วยให้หน่วยงานสามารถดำเนินการได้อย่างสอดคล้องตามมาตรฐาน มีความมั่นคงปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

กลุ่มคำถามที่ ๕: การยืนยันตัวตน การมอบอำนาจ การลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ การจัดทำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

๒๐. การมอบอำนาจทางอิเล็กทรอนิกส์

- สพรอ. มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมอบอำนาจทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างไร

คำตอบ สพรอ. ได้ออกข้อเสนอแนะมาตรฐานทางธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ หรือ ขมธอ.ฉบับที่ ๓๑ - ๒๕๖๕ ว่าด้วยการมอบอำนาจทางอิเล็กทรอนิกส์ (สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ สพรอ.) ซึ่งจะกล่าวถึงวิธีการมอบอำนาจอิเล็กทรอนิกส์ อธิบายข้อความการมอบอำนาจต้องมีข้อความอย่างไร เอกสารหลักฐานประกอบการมอบอำนาจอิเล็กทรอนิกส์ โดยหน่วยงานสามารถศึกษารายละเอียด และนำไปจัดทำประกาศหรือให้ความรู้แก่ประชาชนต่อไป

- อากรแสดมบียังคงมีความจำเป็นต้องติดอยู่หรือไม่

คำตอบ เพื่อให้การมอบอำนาจมีผลทางกฎหมาย อากรแสดมบียังคงจำเป็นที่จะต้องติดอยู่ โดยหากเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้ e-Stamp ผ่านระบบ e-Stamp Duty ของกรมสรรพากรได้ โดยสามารถศึกษาวิธีใช้งานได้จากเว็บไซต์ของกรมสรรพากร

- ในการยื่นคำขอ หากมีการมอบอำนาจให้บุคคลหรือนิติบุคคลมาดำเนินการแทน จะสามารถยื่นโดยอิเล็กทรอนิกส์ได้หรือไม่ เพราะยังต้องใช้สำเนาบัตรประชาชน หรือเอกสารของผู้มอบอำนาจอยู่

คำตอบ สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเอกสารดังกล่าว สามารถส่งทางอิเล็กทรอนิกส์ได้แล้ว ตามกฎหมาย ทั้งการมอบอำนาจจากบุคคลหรือนิติบุคคล ก็สามารถทำได้ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้

๒๑. หากหัวหน้าหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่น จะลงนามอิเล็กทรอนิกส์ในใบอนุญาต/เอกสารหลักฐานใด ๆ ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของ สพรอ. จะต้องดำเนินการอย่างไร ขอทราบรายละเอียด ขั้นตอน และมีค่าใช้จ่ายหรือไม่อย่างไร

คำตอบ สพรอ. แนะนำการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบทั่วไป เช่น การใช้ภาพสแกนลายมือชื่อ หรือใช้ปากกา stylus ลงนามในไฟล์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับหน่วยงานที่ยังไม่มีความพร้อม และมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณสามารถใช้รูปแบบนี้ได้ หากแต่รูปแบบนี้จะต้องมีการควบคุมเอกสารให้สามารถตรวจสอบกลับได้ว่าเอกสารนี้ออกโดยหน่วยงานจริง กล่าวคือต้องควบคุมกับการทำฐานข้อมูลสำหรับการตรวจสอบข้อมูลการอนุญาต และแบบที่ ๒ คือ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ หรือ digital signature จะเป็นรูปแบบของลายมือชื่อที่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น แปลว่าเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกโดยหน่วยงาน ถ้ามีการแก้ไข จะมีกลไกในการตรวจสอบได้ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม เช่น การจัดหาใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องซื้อจากผู้ให้บริการที่ได้รับการรับรอง (CA: Certification authority) ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายประจำปี (ประมาณ ๓,๐๐๐ บาท/ปี) โดยใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกให้โดย CA เมื่อนำมาใช้กับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานจะทำให้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

๒๒. การออกใบอนุญาตอิเล็กทรอนิกส์หรือเอกสารหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานโดยการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น การแปะภาพลายมือชื่อ หรือการใช้ปากกา stylus ในใบอนุญาต/เอกสารหลักฐาน จะถือว่าใบอนุญาต/เอกสารหลักฐานนั้นสามารถนำไปใช้ในการยื่นคำขอต่าง ๆ กับหน่วยงานปลายทางได้หรือไม่ หรือจะต้องมีใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์จาก CA เท่านั้นจึงจะสามารถนำไปใช้ได้

คำตอบ สามารถนำเอกสารเหล่านั้นไปยื่นคำขอต่าง ๆ กับหน่วยงานปลายทางได้ เนื่องจากการวางลายมือชื่อหรือการใช้ปากกา stylus ลงนามบนไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานปลายทางจะต้องมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ดังนั้นหน่วยงานต้นทางจึงต้องจัดเตรียมช่องทางสำหรับการตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อาจมี QR code / เว็บไซต์/ฐานข้อมูล หรือในขั้นต้นอาจจัดเตรียมเจ้าหน้าที่สำหรับให้หน่วยงานปลายทางสามารถสอบถามเพื่อยืนยันเอกสาร/ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารได้ สำหรับกรณีที่หน่วยงานต้นทางเลือกที่จะใช้ใบรับรองอิเล็กทรอนิกส์จาก CA ในการลงลายมือชื่อดิจิทัลตั้งแต่แรก หน่วยงานต้นทางอาจไม่จำเป็นต้องจัดช่องทางการตรวจสอบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากหน่วยงานปลายทางสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้ทันทีที่เปิดไฟล์ โดยไม่ต้องกลับมาสอบถามที่หน่วยงานผู้ออกเอกสาร สรุปคือ ใช้ได้ทั้ง ๒ วิธี แต่วิธีแรกต้องเพิ่มช่องทางการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเอกสาร

๒๓. การตรวจสอบและยืนยันตัวตนของผู้ขออนุญาต สามารถดำเนินการอย่างไรได้บ้าง และหน่วยงานจะทราบได้อย่างไรว่าการทำธุรกรรมแบบไหน ควรใช้การยืนยันตัวตนแบบใด สพรอ. มีหลักเกณฑ์/แนวปฏิบัติหรือไม่

คำตอบ สพร. ได้พัฒนาเครื่องมือประมวลผลอัตโนมัติสำหรับการประเมินความเสี่ยงเพื่อใช้พิสูจน์และยืนยันตัวตนสำหรับบริการภาครัฐ (Assessment Tool for Government Digital ID) โดยผลลัพธ์จากการประมวลผลอัตโนมัติจะแนะนำระดับความน่าเชื่อถือที่เหมาะสมว่าบริการที่ได้ประเมินความเสี่ยงด้วยเครื่องมือฯ ควรจะกำหนดระดับความน่าเชื่อถือของไอดี (Identity Assurance Level: IAL) และระดับความน่าเชื่อถือของสิ่งที่ใช้ยืนยันตัวตน (Authenticator Assurance Level: AAL) อยู่ในระดับใด โดยจะเป็นแบบฟอร์มให้กรอกข้อมูล เช่น งานบริการของหน่วยงานเป็นธุรกรรมแบบไหน มีความเสี่ยงอะไร มีผลกระทบต่อชีวิตหรือไม่ มีผลกระทบการเงินหรือไม่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับนำมาประเมินว่าธุรกรรมของท่านควรใช้การยืนยันตัวตนระดับใด

๒๔. มีข้อแนะนำเกี่ยวกับแนวทาง/วิธีการในการยืนยัน/พิสูจน์ email address ของผู้ส่ง ว่าเป็นบุคคลผู้นั้นจริง และเป็นเจ้าของข้อมูลที่จัดส่งผ่าน email address นั้นหรือไม่

คำตอบ ปัจจุบัน สฟธอ. อยู่ในระหว่างการจัดทำร่างวิธีการเกี่ยวกับการใช้อีเมลในการส่งเอกสารจะต้องใช้กระบวนการ/เอกสารอะไรบ้างในการยืนยัน โดยในเบื้องต้นอาจให้ผู้ส่งเอกสารแนบเอกสารอื่น ๆ ในการยืนยันตัวตนเพิ่มเติม เช่น การถ่ายรูปคู่กับบัตรประชาชน หรืออาจต้องมีกระบวนการเพิ่มเติม เช่น video call ผ่าน แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น line หรือ Facebook เพื่อยืนยันตัวตนของผู้ส่งเอกสาร แต่หากเป็นธุรกรรมที่ไม่มีความเสี่ยง ก็ไม่ต้องกังวลเรื่องการยืนยันตัวตน เพราะจะมีกระบวนการอื่น มาช่วยยืนยันตัวตนเพิ่มเติม เช่น การดำเนินการเฉพาะตัวภายหลังจากยื่นคำขอ

๒๕. ควรมีแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนมีลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือไม่

คำตอบ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์มีหลายรูปแบบ เช่น การพิมพ์ชื่อท้ายข้อความในอีเมล การใช้ pincode การใช้ stylus การใส่ passcode ล้วนเป็นลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบทั่วไป และธุรกรรมก็มีความเสี่ยงหลายระดับ ธุรกรรมที่ไม่มีความเสี่ยงสูงอาจใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบทั่วไป เช่น pincode/OTP ก็เพียงพอ และอีกรูปแบบ คือ ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ ดังนั้นอาจต้องส่งเสริมให้ประชาชนใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับความเสี่ยงของธุรกรรม ถ้าไม่เสี่ยงสูงอาจใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบทั่วไปได้ แต่ถ้าธุรกรรมที่มีความเสี่ยงสูง เช่น การเซ็นสัญญา อาจต้องใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้ โดยอาจมีการส่งเสริมให้ใช้ลายมือชื่อที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมกระบวนการของหน่วยงาน หรืออาจใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบทั่วไป แต่ใช้กลไกการตรวจสอบย้อนกลับเพิ่มเติมร่วมด้วย

๒๖. หน่วยงานสามารถใช้เว็บไซต์หรือโปรแกรมอะไรที่น่าเชื่อถือในการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารที่ประชาชนยื่นมาทางอิเล็กทรอนิกส์

คำตอบ มี ๒ กรณี คือ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ทั่วไปที่ไม่มี digital signature ซึ่งจะย้อนไปที่หน่วยงานต้นทางผู้ออกเอกสารว่า หน่วยงานต้นทางต้องมีช่องทาง/ฐานข้อมูลการตรวจสอบเอกสารได้หรือไม่ ส่วนกรณีที่เอกสารมีการลง digital signature อาจใช้เครื่องมือที่เป็น free software ในการตรวจสอบ เช่น acrobat reader หรือ foxit reader ซึ่งเป็นโปรแกรมอ่านไฟล์ pdf ทั่วไปที่สามารถตรวจสอบได้ว่าเอกสารมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และจะรู้ได้อย่างไรว่าไฟล์นี้มีการลงนาม digital signature โดย สฟธอ. มีเว็บไซต์สำหรับตรวจสอบใบอนุญาตในชื่อ <https://validation.teda.th/> ซึ่งหน่วยงานสามารถอัปโหลดไฟล์บนเว็บไซต์ และเว็บไซต์จะตรวจสอบว่าเอกสารนี้มีการลงนาม digital signature หรือไม่ ถ้ามีเอกสารถูกแก้ไขหรือไม่ เอกสารนี้ลงนามโดยหน่วยงานใด สรุปคือสามารถตรวจสอบได้ผ่านทางโปรแกรม และเว็บไซต์ตามที่แจ้งข้างต้น โดยหากตรวจไม่พบการลงนาม digital signature อาจต้องตรวจสอบต่อว่าเอกสารนี้ออกโดยหน่วยงานไหน และหน่วยงานนั้นมีฐานข้อมูลหรือช่องทางในการตรวจสอบข้อมูลการอนุญาตหรือไม่ หากไม่มีอาจต้องติดต่อเจ้าหน้าที่เพื่อขอตรวจสอบเอกสารดังกล่าว

กลุ่มคำถามที่ ๖ : เรื่องอื่นๆ

๒๗. หากปัจจุบันหน่วยงานกำหนดให้ต้องแสดงใบอนุญาตเป็นหนังสือ และยังไม่สามารถแสดงเป็นภาพถ่ายทางอิเล็กทรอนิกส์หรือโดยวิธีการอื่น ๆ ทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ หน่วยงานสามารถประกาศหรือกำหนดเป็นกฎกระทรวงยกเว้นให้ต้องแสดงเป็นหนังสือเช่นเดิมได้หรือไม่

คำตอบ ประชาชนสามารถแสดงใบอนุญาตหรือเอกสารหลักฐานราชการอื่นใดเป็นภาพถ่ายอิเล็กทรอนิกส์หรือโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๖ จนกว่าหน่วยงานจะสามารถประสานออกกฎกระทรวงยกเว้นตามมาตรา ๑๔ ได้สำเร็จ

๒๘. มาตรา ๑๔ หน่วยงานจะต้องจัดทำฐานข้อมูลสำหรับตรวจสอบการอนุญาตใช้หรือไม่ และหน่วยงานส่วนกลาง หรือ ภูมิภาค หรือท้องถิ่น หน่วยงานใดจะต้องเป็นผู้จัดทำ

คำตอบ ควรต้องทำเพื่อความถูกต้องรวดเร็วและชัดเจนสำหรับการตรวจสอบ และประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย โดยหลักคือส่วนกลางควรต้องมีฐานข้อมูลของภูมิภาคและท้องถิ่นครบถ้วน ดังนั้น อาจมีการวางแผนร่วมกันในการจัดทำฐานข้อมูล เช่น หากภูมิภาคและท้องถิ่นมีการอนุญาตควรต้องจัดทำฐานข้อมูลและส่วนกลางเป็นผู้รวบรวม และควรมีการ update ข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ (ถ้าเช่นนั้นภูมิภาคและท้องถิ่นก็จะมีข้อมูลครบถ้วนและได้ update ในส่วนของตนเองด้วยเช่นกัน) อย่างไรก็ตาม ควรเป็นหน้าที่ของทุกส่วนในการเชื่อมฐานข้อมูลร่วมกัน ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค ท้องถิ่น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของผู้บริหารของแต่ละหน่วยงาน

๒๙. กรณีนอกช่วงเวลาทำการ หากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจพิจารณาคำขอโดยกดอนุมัติใบอนุญาตหรือคำขอในหัวเวลานั้น ๆ จะมีความผิดทางระเบียบและข้อกำหนดใดหรือไม่

คำตอบ ไม่มีความผิด สามารถดำเนินการได้

๓๐. หากฝ่ายการเงินยืนยันว่ายังจำเป็นต้องใช้ต้นฉบับที่เป็นกระดาษเพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง ถือว่าขัดต่อกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ หรือต้องเสนอออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นตามมาตรา ๑๕ หรือไม่

คำตอบ กฎหมายฉบับนี้รับรองการใช้เอกสารหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์แล้วตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๖ รวมถึงการเบิกจ่ายเงินด้วย หากฝ่ายการเงินยังยืนยันการใช้เอกสารกระดาษ ก็จะเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อกฎหมายตามมาตรา ๑๕ และหากยังไม่ได้รับการยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง ก็จะถือว่าปฏิบัติราชการที่ขัดต่อกฎหมาย (ทั้งนี้ การออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นตามมาตรา ๑๕ ต้องผ่านการดำเนินการและความเห็นชอบหลายขั้นตอน เนื่องจากเป็นการออกกฎหมายในระดับพระราชกฤษฎีกา ดังนั้นจึงควรทบทวนถึงเหตุผลความจำเป็นในการเสนอออกพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว)

๓๑. กรณีที่กฎหมายเดิมไม่ได้กำหนดให้มีการขออนุญาตด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือยังขัดหรือไม่สอดคล้องต่อกฎหมายดังกล่าว จะต้องแก้ไขให้สอดคล้องหรือยกเลิกหรือกำหนดกฎระเบียบขึ้นใหม่ให้เรียบร้อยก่อน หรือสามารถปฏิบัติได้ทันที

คำตอบ สามารถใช้การดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ได้เลย เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ เพื่อเป็นกฎหมายกลางที่เปิดช่องให้กฎหมายเดิมที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สามารถดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ และหน่วยงานควรทบทวนกฎระเบียบของตนให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับนี้ (กฎหมายฉบับนี้มีได้ห้ามหรือลบล้างวิธีการปฏิบัติราชการรูปแบบเดิม หากแต่เป็นการขยายช่องทางให้สามารถรองรับการดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกช่องทางหนึ่ง และมีได้เป็นการบังคับให้ประชาชนต้องมาใช้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เพียงแต่ให้ประชาชนสามารถเลือกขอรับบริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกช่องทางหนึ่ง)

๓๒. มีเอกสารคู่มือให้หน่วยงานปฏิบัติตาม พ.ร.บ. นี้หรือไม่

คำตอบ สำนักงาน ก.พ.ร. ได้รวบรวมข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่เว็บไซต์สำนักงาน ก.พ.ร. (www.opdc.go.th) ในหัวข้อ “ผลการพัฒนาระบบราชการ” หัวข้อย่อย “พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕” โดยมีข้อมูลแนวปฏิบัติ คำอธิบายกฎหมาย ตัวอย่างการจัดทำประกาศ วิถีทัศน์ย้อนหลัง คำถาม-คำตอบ ซึ่งหน่วยงานสามารถศึกษาและทำความเข้าใจจากเอกสารเผยแพร่ดังกล่าวได้ สำหรับวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ในระหว่างเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งหากมีมติคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว ก็จะนำมารวบรวมไว้ในช่องทางดังกล่าวข้างต้นต่อไป

๓๓. กรณีมีผู้ยื่นคำขอมาตามช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่หน่วยงานประกาศแล้ว และจำเป็นจะต้องมีการสอบปากคำ เพื่อประกอบคำขอนั้น ๆ มีแนวทางการดำเนินการอย่างไร

คำตอบ เมื่อหน่วยงานได้รับคำขอมาแล้ว กระบวนการหลังจากนั้นหากต้องมีการดำเนินการในเรื่องใด ๆ ที่ต้องเชิญให้ประชาชนมาที่หน่วยงาน เช่น สอบปากคำ หรือตรวจร่างกาย ฯลฯ หรือต้องมีการนัดหมายเพื่อตรวจสอบสถานที่ สถานประกอบการ ก็สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้เฉพาะตอนรับคำขอ และตอนตอบกลับเท่านั้น สำหรับการดำเนินการระหว่างนั้นสามารถกระทำได้ตามที่กฎหมายเฉพาะกำหนดไว้

๓๔. กรณีประชาชนส่งเอกสารมาให้หน่วยงาน A ทางอิเล็กทรอนิกส์ และหน่วยงาน A ส่งต่อเอกสารมาให้หน่วยงาน B เพื่อดำเนินการต่อ กรณีนี้จะต้องรับรองสำเนาหรือไม่ ประชาชนหรือหน่วยงานต้องเป็นผู้รับรอง

คำตอบ ถ้าประชาชนส่งให้หน่วยงาน A ทางอิเล็กทรอนิกส์โดยชอบตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง และไม่ได้ลงนามรับรองสำเนาตามมาตรา ๗ วรรคสองโดยชอบเช่นกัน หน่วยงาน B ย่อมต้องรับและดำเนินการต่อไปตามปกติ และหากมีการส่งต่อยังหน่วยงาน C ก็ถือว่ามีผลโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น หน่วยงาน C จึงไม่อาจส่งคืนเอกสารกลับคืนไปให้ประชาชนผู้นั้นลงนามรับรองสำเนาใด ๆ อีกได้

๓๕. การขอรับบริการตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ รวมความไปถึงการทำนิติกรรมสัญญา ด้วยหรือไม่ และหากดำเนินการทำนิติกรรมสัญญาในระบบของหน่วยงานจะมีผลในทางกฎหมายหรือไม่ และมีผลผิดกฎหมายหรือไม่ ประการใด

คำตอบ โดยปกติจะใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ แต่กฎหมายฉบับนี้ก็สามารถใช้ในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างได้โดยชอบ โดยอาจเริ่มจากการขอให้พิจารณาหรือขอให้ดำเนินการแล้ว replyโต้ตอบกันไปมาเพื่อเป็นหลักฐาน

๓๖. พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ฯ สอดคล้องหรือสนับสนุนกับพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๖๕ อย่างไร หรือเกี่ยวเนื่องกันด้านใดบ้าง

คำตอบ เกี่ยวข้องเฉพาะหน่วยงานในฝ่ายบริหารที่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ จึงไม่รวมถึงศาล อัยการ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่การดำเนินการใด ๆ ตามกฎหมายกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมนั้นสามารถใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งหมด เช่น การประกาศกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จตามมาตรา ๖ การแจ้ง/รายงานต่างๆ ก็สามารถใช้มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ ได้ รวมตลอดทั้งกรณีมาตรา ๘ เรื่องฐานข้อมูลในการตรวจสอบความคืบหน้าการดำเนินการด้วยได้